

EM LÀ CON GÁI

TRĨ BĨT XŨU

Hình nhĩ Đà Lạt là nơi hĩi tĩ cĩ a mĩi thĩĩng nhĩ trong cuĩc đĩi và dang đĩi trong cuĩc tình, cĩ a chia ly và ngăn cách kĩ tĩ lúc tóc hĩy còn xanh cho đĩn khi đĩ ngĩ màu. Kĩ sao cho hĩt. Chĩ tĩ mĩnĩ ra đĩ đĩy tâm sĩ cĩ a mĩt cĩ u nĩ sinh Bũi Thĩ Xuân, đĩ là Lĩ KHÁNH (Đĩĩng Thĩ Khánh). Đà Lạt mĩt thĩĩ pĩ nhĩng vĩn thĩ cĩ a KHÁNH, cho đĩn năm 1966 đĩ có bĩy tĩp thĩ đĩĩc in ra, mà năm tĩp đĩu đĩu mang tên là “Em là con gĩi Trĩ bĩt xũu”.

Lĩ KHÁNH yêu và bi lĩy vì tình. Trong bài “Hĩn đĩi” nhĩng vĩn thĩ cĩ a “cĩ bĩ cao nguyên” nghe đĩ thĩĩng nhĩng thĩt bũn:

*“Đĩ ba ngày em đĩi thĩ anh đĩ
Thĩ năm bũn ỉp mĩt khĩc bĩt khĩng?”*

Em giận anh, tức quá muốn lấy chổi quét
Cho xong chuyện đi đi ngủ thôi ngủ với nhau
Đi đi
Anh kêu làm cái gì mình cũng đi
Đi đi úy "to" rồi quên con bé Cao Nguyên
Đang chờ thôi anh, vì tôi mãi mất tên
Tên anh đó, người chi làm rồi a đó"...

"Em nhớ đi mai không thèm trông ngóng
Đi đi úy... gì làm đi học học đi a đi
Ba ngày rồi con bé chờ làm thôi
Tức rồi a đó, đi bị chờ em đi khóc."

Hồi n thì của LK KHÁNH đi m chìm trong sóng mùa Đà Lạt và dâng tràn thành kỉ niệm với bài: "Hai mùa Thu Đà Lạt":

"Bây giờ trở về vào thu
nên em buồn thôi thôi
Đà Lạt sáng sóng mùa
Mimosa vàng rồi .

Thôi anh đừng giận nữa
nhớ về thăm em nhé
lá ngả tràn đi đi
chờ anh về . Em kể
Hai mùa thu Đà Lạt
trở về mà rồi ng nhớ hoài
ân tình em mất mát
nhớ ng nào đâu trách ai

Bây giờ trở về vào thu
cho em nhớ về kỉ niệm
mình quen nhau ngày xưa
chờ xa rồi đi về về n."

LÀ KHÁNH viết “Chiến y làm đẹp phở phở ng”, một bài thơ đẹp, gợi nhớ tôi cũng nhớ o phở ngày cuối tuôn nước xiết sống mù:

“Trời hôm nay nắng buốt hong gió thổi
Chiến y vẫn làm đẹp phở cao nguyên
Em nhìn, mang chua xót làm riêng
Rưng rức nhớ... em sống quên đi?
Chiến y đó nhớ ng chỏi toàn xa
Em cúi đầu nước mắt nhớ vầng mi
Áo chổi ngày nào... buồn cũ vu quy
Nên áo chiến y yêu xa vắng phở
Vui hạnh phúc hạnh quên em gái nhớ?
Hay đi hạnh, hay khóc giờ n vu v
Tình đời phở ng cô bé sấm làm thơ
Và khôn lặn khi tuột đi chỏi a lặn
Trời hôm nay buồn buồn bay lặn v
Bướm mùa hoa, hoa chết bướm... vui chỏi a?
Em nghĩ mình, em thơ n v hạnh n thơ
Thơ v đẹp, sao hạnh em chỏi ng đẹp
Áo muôn sắc dải a phở phở ng khép nép
Chiến y vẫn làm hạnh má hây hây
Mắt đã tình giờ n suối tóc bay bay
Alpha đẹp đẹp màu môi con gái
Em kể niềm vui múa đẹp tình ái
Nên đẹp hành tìm áo chiến y ngày xưa
Đem v đẹp đẹp đẹp trỏi n m y v n thơ
Thơ nhè nhè giờ n giờ i trai lính chiến n
Đêm đẹp ng quân có bao giờ anh biết
Có mắt ng giờ i em gái nhớ thơ ng anh
Luôn nguy n cứu đẹp n c thôi chiến n tranh
Ngày trỏi i, có tình em đón đẹp i
Hôm nay gió, hoa anh đào phở t phở i
Có mắt ng giờ i “thi sĩ nhớ” cô đẹp n
Giữ tên anh... mắt tỉng giờ i rứt buồn:
“Ngờ giờ i biên giờ i có thơ ng giờ i hạnh u tuy n?”
Trời Đà Lạt hôm nay nhớ u áo chiến y
Áo chiến y mùa đông pha màu đẹp alpha
Em nhớ anh nên nước mắt em nhòa
Song giờ t v i: “Bướm đẹp ng bay ác quá!”

HÀNG NGỌC HÂN một người bạn thân học cùng trường, ghi nhớ những kỷ niệm với LÀ KHÁNH tôi Đà Lạt một thời:

“Là Khánh hôn tôi hai tuần và hôn trên lip tôi. Tuy không cùng chung lip, nhưng chúng tôi thành bạn thân vì thường gặp nhau trong những sinh hoạt văn nghệ, xã hội của trại. Thuở đó, Khánh đã có nhiều bài thơ đăng trên các báo và được nhiều người biết tên. Trước mặt tôi, Khánh mang tầm vóc khác hẳn bạn bè, dù hàng ngày Khánh vẫn xuất hiện bên cạnh chúng tôi trong buổi sáng pha khi xanh, lúc trưa. Nhưng, tôi cũng như các bạn khác đều mang chung cảm giác thường cảm thấy Khánh vì cái đi u mà Khánh luôn nhắc đến: Khánh không có dung nhan bình thường như các bạn. Dù tất cả chúng tôi đều thấy Khánh có đôi mắt đẹp tuy vậy, nhưng Khánh không coi đó là một điểm điếm trong dung nhan của mình, vì cái hình dáng bất thường của chiếc mũi. Một cảm này vẫn sau đã đem lại một tai họa khi Khánh quyết định nhai một thìa mì ăn liền sả mũi. Hy vọng của Khánh đổ vỡ vào bàn tay tài hoa của bác sĩ thẩm mỹ đã không đáp ứng mà còn khiến chiếc mũi của Khánh trở nên dẹt phẳng hơn. Nhưng trước đó, đôi mắt đẹp tuy vậy của Khánh luôn nhìn thấu ánh nhìn u ám, tối tăm. Chợt u ám này cũng thắp sáng hơn trong thơ Khánh và càng làm nên thêm một cảm thua kém về nhan sắc của Khánh. Một bữa thơ rồi một tập thơ của Khánh xuất bản đã được Khánh gửi cho cái tên đó: “Em là con gái trại bốt xứ!”

NGUYỄN THỊ HÀM ANH cũng ghi lại một số kỷ niệm tại Đà Lạt với Là Khánh:

“Là Khánh được số phận ưu đãi khi bắt đầu sự nghiệp thơ. Có năng khiếu làm thơ lâu loát, từ năm mười sáu, mười bảy tuổi, thơ của anh đã được đăng trên Văn Nghệ Tiền Phong rồi sau đó là Chính Luận. Sau khi luật sư Bùi Chánh Thi bị phê trách trang thơ đăng lên một lúc sáu bài thơ Em Là Con Gái Trại Bốt Xứ đưa tay thì Là Khánh nổi tiếng ngay lập tức. Ngày ấy, tên Là Khánh đã trở nên quen thuộc với tôi khi nhìn bạn hôn người bên cạnh nôm nót chép thơ chép vào quyển sổ tay như bé xinh xinh hay vào lip bút ngày xanh, vào những tờ giấy p-luya màu xanh nhạt, hồng nhạt, bài nào chép xong tôi cũng được đọc qua. Thơ mới trong một đôi tờ khăn tay, gói thơ cho chiếc nỉ ngoài tiền tuyến, nhìn bạn còn cần gan chép cảm một bài thơ dài của anh nhét vào giỏ xách thơ của anh lip gói đi...”

Thuở ấy cuộc sống của Là Khánh thật hoa mỹ, cha coi và cần sát đến biết Đà Lạt, chỉ làm việc ở tòa hành chính Đà Lạt rồi hành chính Gia Định, thơ đăng khắp báo, danh vọng đến xóm và đường, mọi ngày Là Khánh nhìn thấy trăm thơ của anh, vũ trụ nào cũng đi, party nào cũng có mặt, quân đoàn nào cũng mời, chiếc trống nào cũng ra. Thơ rồi cuộc tình diễn ra giữa anh và nữ sĩ Thơ và Vũ Văn Sâm... Cuộc tình của Là Khánh đẹp bao nhiêu thì cũng thật chua chát bấy nhiêu:

“Lo yêu người có vợ con

Thì đừng nói chuyện sớt son mà buồn”

Tình yêu nam nữ đã có từ muôn vạn kiếp và luôn là một đề tài bất diệt trong văn học văn nghệ thuở trước của bất cứ quốc gia nào. Riêng trong lãnh vực thi ca thì cần chú ý, từ Đông

sang Tây, tình yêu luôn là nguỵ n gĩ hĩ ng cho các nhà thĩ . Hình nhĩ tình yêu không có tuĩ tác, chĩ ng nào trái tim con ngĩĩĩ còn đĩ p thì con ngĩĩĩ còn yêu.

Có ngĩĩĩ cho rĩ ng nhà thĩ là kĩ vì phĩ m tĩĩ mà bĩ “phát vĩng” tĩ thiên cung xuĩ ng đĩĩĩ trĩ n thĩ này. Hĩ n nĩ a hĩ còn nói rĩ ng: “Thĩ trĩ tình có thĩ coi nhĩ tĩ ng hĩ p, nhĩ tuyĩ t đĩ nh cĩ a thĩ , mà chính thĩ là tuyĩ t đĩ nh cĩ a tĩ ng nói loài ngĩĩĩ!” Hĩ còn mĩ nh miĩ ng nói thêm nĩ a: “Thĩ ca sũ là tôn giáo cuĩĩ cùng trên mĩ t đĩ a cũ u này khi mà tĩ t cĩ nhân loĩĩ không còn giĩĩ đĩĩ c cho hĩ mĩ t niĩ m tin nào ĩ nĩĩ tôn giáo mà chúng ta đang có.”

Thĩ t ra nói thĩ là quá đĩng. Nhà thĩ cũng chĩ là mĩ t con ngĩĩĩ bình thĩĩ ng và đĩ i tĩĩ ng cĩ a thĩ , chĩ t liũ u tĩ o ra thĩ chính là cuĩ c sũ ng trên cĩĩ nhân gian vĩĩ ng mĩ c hĩ lĩ y này mà thĩ. Trĩ đĩ y tình cĩ m, có quên có nhĩ , có thĩĩ ng có ghĩt, có vui có buĩ n, có xum hĩ p có chia ly, đôi khi lĩĩ trĩ c trĩ đĩ n đĩ đĩng ngĩ m ngũĩ... Thĩ Lũ Khánh có lĩ đĩ nói lên đĩ u đó.

Vũ CHĩĩ NG nhĩ c lĩĩ tiũ u sũ cĩ a Thĩ c Vũ nhĩ sau:

“Nhĩ c sĩ Thĩ c Vũ, tên thĩ t là Vũ Văn Sâm, sinh năm 1932 . Tĩ t nghiĩ p khóa 4 phĩ Đà Lạt năm 1954, đĩng vào năm ký kĩ t hiĩ p đĩ nh đĩĩ n Geneva chia đôi đĩ t nĩĩ c. Do đó, Thĩ c Vũ kĩ t lĩĩ ĩ miĩ n Nam VN, bĩ lĩĩ phĩ a bên kia bĩ Bĩ n Hĩĩ ngĩĩĩ vĩ chĩ a cĩĩĩ mà khi anh còn hĩ c ĩ Chu Văn An, anh đĩ sáng tác bĩ n nhĩ c đĩ u tiên có tên là “Duyĩ em” đĩ tĩ ng nĩng. Nhĩ ng may thay năm sau (1955) ngĩĩĩ yêu cĩ a thiũ u úy Vũ Văn Sâm đĩ vào đĩĩ c miĩ n Nam và lĩ cĩĩĩ đĩĩ c cĩ hành vào năm 1956.”

“Bĩĩ c đĩ u cĩ a vĩĩ c binh nghiĩ p. Cĩ p bĩ c cuĩĩ cùng cĩ a Thĩ c Vũ là Trung Tá.”...

Vũ CHĩĩ NG viĩ t tiũ p là Thĩ c Vũ: “đĩ phĩĩ bĩ mình nĩĩ chĩ n rĩ ng thiĩng nĩĩ c đĩ c chĩ sau hĩ n 1 năm cĩĩ tĩ o”... “đĩ n giĩ a năm 1976, anh đĩĩ c đĩ a ra Sũ n La và bĩ mình nĩĩ sũĩ ng lam chĩĩ ng khí này vào ngày 15/11/1976. Ngày nay, mĩ t tĩ m mĩ bia đĩ n sũ vĩĩ đôi hàng nguĩ ch ngoĩ c “Vũ Văn Sâm, 1932”, đĩĩ c anh em tù cĩĩ tĩ o ghi lĩĩ, ngoĩ n ngoĩĩ nĩĩ chĩ n rĩ ng thiĩng nĩĩ c đĩ c Sũ n La.”...

“Là nghĩ sĩ, vĩ n giàu cĩ m lĩ y, cho nên cuĩ c đĩ i tình cĩ m cĩ a nhĩ c sĩ Thĩ c Vũ cũng không thoát khĩĩ vòng “tĩĩ ái giĩng tĩ” nhĩ ng vĩĩ trĩĩ ng hĩ p cĩ a Thĩ c Vũ, đĩ mĩĩ là chuyĩ n tĩĩ thĩ t sũ vì nó đĩ ra ngoĩ nhĩ ng cái thĩng thĩĩ ng. Ngĩĩĩ ta bĩ o “trĩ tài gĩĩ sũ c”, nũ Thĩ c Vũ yêu mĩ t cĩ gĩĩ đĩ p, chúng ta chĩ ng nói làm chi vì hĩ mĩ n nhĩ u vì tài, cĩ m nhĩ u vì sũ c nhĩ trĩĩ ng nhĩ ng chuyĩ n tĩĩ tĩ m thĩĩ ng trên đĩ i. Nhĩ ng ngĩĩĩ yêu cĩ a Thĩ c Vũ lĩĩ là “mĩ t cĩ gĩĩ trĩĩ bĩ t xũ u”. Nĩng là Đĩĩ ng Thĩ Khánh, tĩ c thi sĩ Lũ Khánh, tác giĩ nhĩ ng tĩ p thĩ “Em là gĩĩ trĩĩ bĩ t xũ u”, mĩ t công chĩ c ĩ tòa tĩ nh trĩĩ ng Đà Lạt. Chúng ta còn nhĩ nhĩ ng vĩ n thĩ đĩĩ m

tình của Lê Khánh... mà Thúc Vũ đã phớt nhấc và tiếp tục “Tình người hũu tuyền”, một bản nhạc đã làm xôn xao trong giới nhạc sĩ.

Tình yêu giữa họ xảy ra khi Lê Khánh tròn 20 tuổi cho đến 1975, ngày mà Thúc Vũ phải đi “cải tạo” và bỏ mình hơn 1 năm sau đó. Lê Khánh đã sanh được một đứa con trai mang họ mẹ (Đông) và chữ lót là tên của mẹ (Khánh) với tên chữ là Thúc. Bà Thúc Vũ, tuy đã biết về mối tình này, nhưng tuy nhiên không làm to chuyện mà trái lại ngày con của Lê Khánh ra đời bà đã đến chăm nom và giúp đỡ... Thúc Vũ là người rất hiền lành, hiền hòa và vui vẻ với bản bè, một đi, một lại một tiếng và cao thượng (với 5 đứa con), một tình người tình người, một đứa con kết hợp qua dòng họ nhạc và một sự tác phẩm vẫn còn in sâu trong lòng của những người mẹ anh.”

THÚC VŨ (Vũ Văn Sâm, 1932-1976) phớt nhấc thơ Lê Khánh. Bài thơ “Tình người hũu tuyền”. Bài thơ và bản nhạc này đã vang vọng mãi trong tâm hồn bao người mẹ. Hình ảnh thành phố sương mù Đà Lạt đã làm bối cảnh cho bài thơ bao cuộc tình, thơ là chua xót, ngang trái và đắng cay:

*“Hôm nay trở về thu,
Đà Lạt là mùa sương mù,
Cây khô buồn trút lá,
Gió ven hồ bay xa.*

*Mây thu là bóng trôi,
Là bóng gió là bóng đi.
Xin anh đừng quên đi,
Vết thơ về thăm em,
Vết thơ về thăm em*

*Thơ anh, thơ màu áo hoa rừng,
Và thơ con đường gió sương,
Chỉ n tay chỉ u xu ng mà a rừng bay,
Thơ anh, thơ khung trở hoang sương.*

*Hôm nay dành thơ anh
Vài giọt nắng thơ m lạnh.
Mai kia tàn chinh chiến,
Áo em màu “Mosa”*

Đón anh về hoan ca.”

(Trích: “ĐÀ LẠT NGÀY THÁNG CŨ”
Sơ n giĩ : LS. Ngô Tĩ ng Giao)

